

KİÇİK VƏ ORTA SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFININ DÖVLƏT TƏNZİMLƏNMƏSİNİN MALİYYƏ-İQTİSADI MEXANİZMİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ YOLLARI

UOT 334.021:35

DOI: 10.30546/3006-0346.2024.4.82.83

VÜQAR İBRAHİMLİ

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC),
doktorant

E-mail: vuqaribrahimli179@gmail.com

Giriş

Kiçik və orta müəssisələrin (KOM) fəaliyyəti üçün əlverişli şərait yaratmaq məqsədilə bazar vəziyyəti və kiçik və orta sahibkarlıq (KOS) subyektlərinin fəaliyyət şəraiti nəzərə alınmaqla, düzgün idarəetmə siyasəti və maliyyə-iqtisadi dəstək ilə bağlı adekvat qərarlar qəbul edilməlidir. Bu, Azərbaycanda KOS-lar üçün aşağıdakı kimi kiçik və orta sahibkarlığın maliyyələşdirilməsi problemlərini həll etməyə qadir olan effektiv maliyyə-iqtisadi mexanizmin formalaşması və fəaliyyət göstərməsinin aktuallığını müəyyən edir: kifayət qədər başlanğıc kapitalın olmaması; maliyyə və kredit resurslarına çıxışın çətinliyi - uzunmüddətli kreditlərə çıxışın olmaması, qısa ödəniş müddətləri və yüksək faiz dərəcələri; böyük vergi yükü; yerli bazarların formalaşmasında KOS-ların qeyri-kafi rolu (yerli özünüidarəetmə orqanları tərəfindən sağlam proteksionizm olmadığı halda), satış və təchizat problemləri, müəssisələrin ödəniş etməməsi və s.

Buna görə də, bu problemləri həll etmək üçün iqtisadi fəallığı və KOS-un maliyyələşdirilməsinin genişləndirilməsini təşviq edəcək alətlər və tədbirlər lazımdır. KOS-ların dövlət tənzimlənməsinin maliyyə-iqtisadi mexanizminin mahiyyətini səciyyələndirən əksər tədqiqatçılar iki struktur elementi - maliyyə və iqtisadi elementləri fərqləndirirlər. Bəzi elm adamları "maliyyə mexanizmini", digərləri isə "iqtisadi mexanizm"i öyrənirlər, buna görə də alimlərin fikirlərini ümumiləşdirərək, KOS-ların dövlət tənzimlənməsinin maliyyə-iqtisadi mexanizmini iqtisadi fəaliyyətə sahibkarlığın inkişafı, KOS-ların iqtisadi dəyişikliklərə uyğunlaşmasının təmin edilməsi üzrə maliyyə-iqtisadi təsir metodlarının məcmusu kimi müəyyən edə bilərik.

1. KOS-un inkişafının dövlət tənzimlənməsinin maliyyə-iqtisadi mexanizminin əsas komponentləri

Ölkədaxili investisiyanın biznes sahəsinə cəlb edilməsi "milli iqtisadiyyatın optimal strukturunun, kiçik, orta və iri müəssisələrin effektiv nisbətinin təminatçısıdır. Bu məsələ dövlətin birbaşa maliyyə dəstəyi yolu ilə yanaşı, həm də sərbəst kapitalın kiçik və orta sahibkarlığa yönəldilməsi mexanizminin

işlənib hazırlanması yolu ilə öz həllini dövlət səviyyəsində tapmış olur" [1, s. 9].

Alim və mütəxəssislərin müvafiq tədqiqat əsərlərini təhlil edib ümumiləşdirərək KOS-un inkişafının dövlət tənzimlənməsinin maliyyə-iqtisadi mexanizminin aşağıdakı tərkib elementlərini ayırd edə bilərik:

- maliyyə-iqtisadi üsullar (planlaşdırma, proqnozlaşdırma, kreditləşdirmə, maliyyələşdirmə, vergitutma, sığorta, köçürmə və etibar əməliyyatları);
- maliyyə və iqtisadi rıçaqlar (mənfəət, gəlir, amortizasiya ayırmaları, faiz dərəcələri, kapital qoyuluşları, investisiyalar, kreditlərin növləri, məqsədli fondun pulları);
- maliyyə və iqtisadi alətlər (normativ dəstək, informasiya dəstəyi, marketing dəstəyi).

Azərbaycanda KOM-ların inkişafının xeyrinə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının əsas qanunları sırasına 15 dekabr 1992-ci ildə, 4 iyun 1999-cu ildə və 2 dekabr 2022-ci ildə müvafiq olaraq qəbul edilmiş "Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında", "Kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında" və "Mikro, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı haqqında" AR Qanunlarıdır.

Yuxarıda adıçəkilən Qanunların müvafiq maddələrində Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri sırasında dövlət kreditləşdirmə proqramlarının tətbiqi yolu ilə sahibkarlığa, o cümlədən kiçik və orta sahibkarlığa maliyyə dövlət dəstəyinin göstərilməsi, kreditlərin alınmasına təminat verilməsi, kreditlər üzrə faiz dərəcələrinin qismən ödənilməsi və s. nəzərdə tutulur [2, 3, 4].

Mikro və KOS sahəsindəki subyektlərə əlavə dəstəyin nəzərdə tutulduğu iqtisadiyyatın prioritet sahələri üzrə siyahı Nazirlər Kabinetinin 6 fevral 2024-cü ildə 69 №-li Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Qərarın qəbul edilməsi ilə göstərilən sahələrin inkişafını yeni və daha effektiv dəstəklər hesabına sürətləndirmək, global iqtisadiyyatda baş verə bilən neqativ meyillərə qarşı bu sahədəki rəqabətli və dayanıqlı iqtisadi fəaliyyəti formalaşdırmaq məqsədilə çevik mexanizmlərin formalaşdırılması, ölkə iqtisadiyyatının ortamüddətli prioritet istiqamətləri üzrə inkişaf hədəflərinin əldə edilməsi əlavə olaraq dəstəklənəcəkdir.

Bütün bunların nəticəsində:

- ölkədə mikro, KOS ekosistemi qlobal iqtisadiyyatda baş verə bilən qeyri-müəyyənliklərə qarşı beynəlxalq təcrübədə geniş tətbiq olunan və müasir tələblərə cavab verən stimullaşdırıcı mexanizmlərin çevik tətbiqi yolu ilə dəstəklənəcək;

- mikro, KOS subyektlərinin investisiya-innovasiya fəallığı qorunacaq, onların ölkə iqtisadiyyatındakı rolu və xüsusi çəkisi artacaq;

- qlobal iqtisadi çağırışlar kontekstində, ölkədə mikro, KOS-un inkişaf tendensiyaları təhlil olunmaqla, onların ölkə iqtisadiyyatındakı əsas aparıcı rola malik sahələri üzə çıxarılacaq, bu sahələrin iqtisadi-sosial ehtiyaclarına müvafiq müasir tələblərə uyğun gələn operativ dəstək sistemi formalaşacaqdır [5].

Kiçik və orta sahibkarlıq sahəsinin maliyyə təminatına cavabdeh olan orqanlar aşağıdakılar müəyyən edilir: kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı sahəsində xüsusi səlahiyyətli orqan (Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi - KOBİA); icra hakimiyyəti orqanları; Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi; yerli hökumətlər; Azərbaycan Respublikasının Sahibkarlığın İnkişafı Fondu; digər milli fondlar, regional və yerli sahibkarlığa dəstək fondları.

Maliyyə dövlət dəstəyinin əsas növləri qanunla müəyyən edilir:

1) kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin həyata keçirilməsi üçün verilən kreditlər üzrə faiz dərəcələrinin qismən kompensasiyası;

2) lizinqin, faktoring ödənişlərinin və zəmanətlərdən istifadəyə görə ödənişlərin qismən ödənilməsi;

3) kiçik və orta sahibkarlığın kreditləri üzrə zəmanət və zəminliyin verilməsi;

4) öz biznesini qurmaq və idarə etmək üçün kreditlərin, xüsusən də mikrokreditlərin verilməsi;

5) yeni texnologiyaların əldə edilməsi və tətbiqi üçün kreditlərin verilməsi;

6) kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri ilə iri müəssisələr arasında əməkdaşlığın inkişafı xərclərinin ödənilməsi;

7) enerjiyə qənaət edən və ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyaların tətbiqinə maliyyə dəstəyi;

8) qanunla qadağan olunmayan digər maliyyə dövlət dəstəyi növləri [4].

2. Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına dövlət maliyyə-kredit dəstəyinin beynəlxalq təcrübəsi

Dövlət büdcəsi vəsaitlərinin KOS-ların maliyyə dəstəyi üçün istifadəsi büdcə qanunvericiliyinin

tələblərinə uyğun olaraq təsdiq edilir. Maliyyə dəstəyi qarşılıqlı və ya qarşılıqlı olmayan əsaslarla təmin edilə bilər. Əks əsasda maliyyə dəstəyi kiçik sahibkarlıq subyektləri tərəfindən biznes layihələrinin həyata keçirilməsi üçün nağdsız formada faizsiz birbaşa investisiyalardır. Bu dəstəyin məqsədi: kredit üzrə faizlərin tam və ya qismən məbləği həddində müəssisələrin bank qurumlarından biznes layihələrinin həyata keçirilməsi üçün aldıkları kreditlərin dəyərini azaltmaq; layihələrin ekspertizası (zəruri olduqda); kiçik və orta biznes üçün kadr hazırlığının həyata keçirilməsi; sahibkarlığın dəstəklənməsi tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi, seminarların, görüşlərin, sərğilərin və digər təşkilati tədbirlərin keçirilməsi; əqli mülkiyyətin patentləşdirilməsi, yeni məhsul növlərinin sertifikatlaşdırılması və s.

Beynəlxalq təcrübə kontekstində kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına dövlət maliyyə-kredit dəstəyinin əsas istiqamətlərini araşdıran A.Popski dəstəyin iki sektorunu ayırd etdi: birbaşa dəstək - büdcənin effektiv ayrılmasının həyata keçirilməsi, sadələşdirilmiş vergitutma rejimlərinin və vergi güzəştlərinin təmin edilməsi; güzəştli kreditlərin verilməsi və kreditlər üzrə faizlərin ödənilməsi. Dolayı dəstək - kredit resurslarına çıxış imkanlarının yaxşılaşdırılması, müəssisələrin zəmanət fondlarının fəaliyyət mexanizmlərinin həyata keçirilməsi, müəssisələr üçün alternativ maliyyələşdirmə sxemlərinin işlənilməsi, güzəştli kreditlərin verilməsi və kreditlər üzrə faizlərin ödənilməsi, maliyyə-kredit bazarının infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi [6, səh. 265].

Biz A.Popski ilə razıyıq ki, biznes strukturlarının büdcə siyasəti vasitəsi ilə səmərəli dövlət dəstəyi üçün: büdcə kreditləşməsi, dövlət sifarişləri, büdcə subsidiyaları, subsidiyalar kimi əsas mexanizmlərdən istifadə etmək məqsədəuyğundur. Bəli, büdcə kreditləşməsinin qaytarılma öhdəliyi var, ona görə də o, sahibkarları dövlətdən götürdüyü vəsaitlərdən borcalanın məsuliyyəti və vəsaitlərin məqsədyönlü istifadəsinə və vaxtında qaytarılmasına səlahiyyətli orqanlar tərəfindən nəzarət şərtləri ilə səmərəli istifadə etməyə sövq edir. Dövlət sifarişləri mexanizmi müəyyən məhsul növlərinin istehsalını stimullaşdırır və əlverişsiz rəqabət şəraitində yerli istehsalını qoruyur, məhsulların satışına və xərclərin maliyyələşdirilməsinə zəmanət verə bilər.

Güzəştli kreditləşməyə və kreditlər üzrə faiz dərəcələrinin qismən kompensasiyasına gəlincə, A. Popskinin sözlərinə görə, dövlət dəstəyinin bu

Xarici ölkələrdə KOS subyektlərinin maliyyələşdirilməsi

Ölkə	KOM-lara maliyyə dəstəyinin xüsusiyyətləri
ABŞ	Dövlətin bilavasitə maliyyələşdirmə və kreditləşdirmə formalarından istifadə edilir; qeyri-dövlət kreditləri; dövlət və qeyri-dövlət kredit zamanətləri. ABŞ büdcəsindən kiçik biznes üçün illik subsidiyaların məbləği təxminən 300 milyard dollardır. KOS fəaliyyətinin dəstəklənməsi və təşviqinin əsas proqramları: kiçik biznesin mövsümü və qısamüddətli ehtiyaclarının maliyyələşdirilməsi; istehsal proseslərinin genişləndirilməsi və modernləşdirilməsi məqsədilə daşınmaz əmlakın və avadanlıqların alınması üçün sabit faiz dərəcəsi ilə uzunmüddətli maliyyələşdirmə; ixrac üçün rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalının, habelə idxalın tədarükünü azaldan istehsalın inkişafının maliyyələşdirilməsi; inkişaf etməmiş kənd və şəhərdaxili ərazi icmalarının inkişafının stimullaşdırılması.
Kanada	İllik gəliri 500 min Kanada dollarından çox olmayan sahibkarlıq subyektləri üçün dövlət gəlir vergisi dərəcəsi 11%, digərləri üçün isə 15% təşkil edir. Kiçik sahibkarlıq subyektləri üçün əlavə iş yerlərinin yaradılmasını stimullaşdırmaq məqsədilə məşğulluq vergisi krediti tətbiq edilmişdir.
Böyük Britaniya	Kiçik və orta firmalara verilən bank kreditlərinə dövlət zəmanəti proqramı, ona əsasən, kreditin ödənilməsi halında hökumət ödənilməmiş kreditin 70%-ni banka ödəməlidir.
Almaniya	Kiçik müəssisələrin yaradılması üçün güzəştli kreditləşmə sistemi; kredit resurslarından istifadə haqqı illik 0-5%, kredit müddəti isə 10 ildən 15 ilə qədərdir. Dövlət kredit təşkilatına kreditin 80%-nin qaytarılmasına zəmanət verir. Mittelstand ümumi adı altında kiçik və orta biznesi dəstəkləmək üçün 200 proqram, belə müəssisələrə kredit verilməsi üçün 15,5 milyard avronun ayrılmasını nəzərdə tutur.
Fransa	Xüsusi vergi qaydalarının tətbiqi yolu ilə KOS-lar üçün vergi güzəştlərinin yaradılması.
Yaponiya	Güzəştli uzunmüddətli kreditlər vasitəsilə kiçik və orta sahibkarlığın maliyyələşdirilməsi; kiçik müəssisələrin kooperativlərdə birləşmək şərti ilə kommersiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması, ən yeni texnologiyaların inkişafı və innovasiyaların inkişafı üçün güzəştli kreditlər və s.
Çin	KOM-ların mikromaliyyələşdirilməsi; Fəaliyyəti müəyyən fəaliyyət sahələrində müxtəlif mülkiyyət formalı KOS-ların dəstəklənməsinə yönəlmiş mikromaliyyə təşkilatlarının inkişafı.

Mənbələrə əsasən tərtib edilmişdir: [8, 9, 10].

Almaniyada şirkətin inkişafına sərmayə qoymaq üçün (əgər şirkət Almaniya bazarında 3 ildən çox olmamışdırsa) dövlət bankından 500 000 avroya qədər kredit almaq mümkündür. Eyni zamanda, bank tələb olunan investisiya məbləğinin 90%-dək kredit verir. Kreditin verilməsi haqqında müqaviləni dövlət bankı həyata keçirir və ona görə də krediti qaytarmaq mümkün olmadıqda, dövlət bankı krediti vermiş banka olan kredit borcunu ödəməyə borcludur. Belə bir dövlət zəmanəti sayəsində bir çox özəl banklar kiçik sahibkarlıq subyektlərinə - yeni başlayanlara bu kreditin verilməsi üçün tələbləri azaldır. Kredit 15 il müddətinə verilir. Eyni zamanda kreditin qaytarılması 7 ildən sonra başlayır. İlk 7 il ərzində yalnız kredit məbləği üzrə faizlər ödənilir [8].

Böyük Britaniyada kiçik biznesi dəstəkləmək üçün Kiçik Biznes Kredit Sxemi mövcuddur ki, onun

formasının qanunvericilikdə konsolidasiyasına və mövcud təcrübəsinə baxmayaraq, bu tədbirlərin həm mərkəzi, həm də yerli büdcələrdən maliyyələşdirilməsinin həcmi qalıtq maliyyələşdirmə prinsipinə müvafiq olaraq həyata keçirilir. Bu, sahibkarların özlərinin ehtiyaclarını nəzərə almaqla, KOS-ların ehtiyacları üçün büdcələrdən vəsaitlərin ayrılması prioritetinin müəyyən edilməsinə yanaşmaların dəyişdirilməsini zəruri edir [6, c. 266].

KOM-ların tenderlərə çıxışının sadələşdirilməsi rəqabəti artırmağa, müvafiq olaraq satınalmalara dövlət xərclərini azaltmağa, digər tərəfdən kiçik və orta məhsul istehsal edən müəssisələrə əlavə tələbat yaratmağa səbəb ola bilər. Dövlət satınalmalarında KOM-ların payını artırmaq üçün dövlət dəqiq kvota müəyyən edə bilər (məsələn, normativ aktda satınalmaların müəyyən hissəsinin KOS-lar tərəfindən təmin edilməsi nəzərdə tutulur) və ya KOS-ların dövlət satınalmalarında payının artırılmasına şərait yarada bilər ki, bununla da satınalmalar rəqabət qabiliyyətli KOM-ların hesabına artacaq. Aydın ki, ikinci üsul daha yaxşıdır, çünki o, rəqabətin inkişafına kömək edir və əvvəllər müzakirə olunan prinsipə uyğundur. Eyni zamanda, alışın kifayət qədər böyük olduğu və yalnız iri müəssisələr tərəfindən təmin oluna bildiyi, bəzi hallarda belə alış daha kiçik lotlara bölmək mümkün olduğu hallarda lotların "xırdalanması" imkanını nəzərdən keçirməyi tövsiyə edirik.

Dolayısı dövlət dəstəyinə gəlincə, qeyd etməliyik ki, belə yollardan biri KOS-ların kredit resurslarına çıxış imkanlarının yaxşılaşdırılmasıdır, çünki bank kreditlərinin yüksək faiz dərəcələri, banklar üçün mövcud təminat mexanizmlərinin təkmil olmaması (girov forması və ya yüksək likvid aktivlər) sahibkarların inkişafı üçün zəruri olan vəsaitləri əldə etmək imkanlarını məhdudlaşdırır [7, c.174].

Xarici ölkələrdə KOS-ların maliyyələşdirilməsi təcrübəsinə öyrənərək, ABŞ, Kanada, Almaniya, Fransa, Çin kimi ölkələrdə KOS-ların maliyyə dəstəyinin yaxşılaşdırılması üçün Azərbaycanda istifadə oluna bilən maliyyələşdirmə nümunələrini göstərməyi zəruri hesab edirik (bax: Cədvəl).

çərçivəsində 5,6 milyon funt-sterlinqə qədər gəliri olan kiçik müəssisələr illik 2%-lə 5 ilə qədər müddətə 250.000 funt sterlinq kredit ala bilərlər. [9].

Böyük Britaniyada İ.Komarnitskinin qeyd etdiyi kimi, ayrı-ayrı firmaların dövlət qeydiyyatından keçməsi tələb olunmur və vergilər firma üzvlərinin fərdi gəlirləri haqqında bəyannamə əsasında ödənilir. Firma dövlət orqanlarında qeydiyyatdan keçsə belə, vergilər yalnız firma bazarda aktiv fəaliyyətə başlayandan və öz müştərilərini tapdıqdan sonra ödənilir. Ümumiyyətlə, kiçik sahibkarlıq subyektlərinin ödədiyi vergilərin məbləği və sayı daha azdır və vergitutma proseduru iri sahibkarlıq subyektlərinə nisbətən xeyli sadədir. Bundan əlavə, korporativ gəlirin mütərəqqi vergitutmasından da istifadə olunur: gəlirləri aşağı olan korporasiyalar üçün vergi dərəcələri böyük gəlirləri olan korporasiyalara nisbətən daha aşağıdır. Belə ki, dövlət güzəştli vergi şərtləri tətbiq etməklə kiçik müəssisələrin yaradılmasını təşviq edir və onların fəaliyyətini hərtərəfli dəstəkləyir [10].

Nəticə

Ümumiyyətlə, xarici təcrübənin təhlili əsasında belə qənaətə gəlmək olar ki, KOS-ların maliyyələşdirilməsinin təkmilləşdirilməsi yolları aşağıdakı kimi ola bilər:

- maliyyə nəticələrində bankın iştirakının razılaşdırılmış payı ilə layihələrdə, xüsusilə innovativ layihələrdə bilavasitə iştiraka cəlb etməklə bankların faiz siyasətinin dövlət tərəfindən tənzimlənməsi;

- borc alanın təsərrüfat fəaliyyətinin xüsusiyyətlərindən və cəlb edilmiş borc vəsaitlərinin təyinatından asılı olaraq, həcminə, istifadə müddətinə və kredit faizinin mümkün məbləğinə görə kreditlərin diferensiallaşdırılması;

- KOM-ların inkişafı üçün sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb olunmağa və iqtisadiyyatda istifadə olunmayan resurslardan istifadəyə imkan verən effektiv mikro-maliyyələşdirmə mexanizminin işlənib hazırlanması və həyata keçirilməsi.

KOS-ların dövlət tənzimlənməsinin maliyyə-iqtisadi mexanizminin tədqiqini yekunlaşdıraraq qeyd edirik ki, bu prosesin təkmilləşdirilməsi dövlət zəmanətləri sisteminin inkişaf etdirilməsini, KOS fəaliyyətinin hesablarının və risklərinin sığortalanmasını və s. nəzərdə tutur.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. İsgəndərova M.M. "Kiçik və orta sahibkarlığın maliyyə təminatı və onun inkişafında vergi mexanizminin təkmilləşdirilməsi" Fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyasının avtoreferatı. Bakı, 2021. – 24 s.

2. "Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında" AR Qanunu. 15 dekabr 1992-ci il.

3. "Kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında" AR Qanunu. 4 iyun 1999-cu il.

4. "Mikro, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı haqqında" AR Qanunu. 2 dekabr 2022-ci il.

5. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti. Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə əlavə dəstək göstərilməsi nəzərdə tutulan iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin siyahısı təsdiq edilib. Nazirlər Kabinetinin 69 №-li Qərarına dair izah. 06 fevral 2024-cü il.

6. Попський А. Державна політика розвитку, підтримки малого та середнього підприємництва у контексті європейської інтеграції. Ефективність державного управління. 2017. ВІП. 1 (50). Ч. 2 С.260-269.

7. Мехралиева А. (2021). Основные направления государственного регулирования экспортной деятельности малого и среднего предпринимательства в Азербайджане. Экономический Рост и Социальное Благополучие, № 1, стр. 166-179.

8. Банковские кредиты в Германии для начинающих предпринимателей. Investing Berlin. URL: <http://www.investingberlin.com/financing/crediti-v-germanii> (дата звернення: 24.12.2019).

9. Міняйло Н. Гроші на бізнес від держави. В розвинених країнах уряди дають дешеві кредити малим підприємствам. Аналітичний центр URL: https://texty.org.ua/articles/77577/Groshi_na_biznes_vid_derzhavy_V_rozvinenyh -77577/(дата звернення: 01.10.2019).

10. Комарницький І. М. Організаційно-економічні механізми розвитку підприємництва: монографія. Ужгород: Патент, 2000. 224 с.

Vugar Alfi oglu Ibrahimli
*PhD student, Azerbaijan State University
of Economics (UNEC)*
vugaribrahimli179@gmail.com

**THE DEVELOPMENT OF SMALL AND
MEDIUM ENTREPRENEURSHIP
WAYS OF IMPROVING THE FINANCIAL
AND ECONOMIC MECHANISM OF STATE
REGULATION**

Summary

The article is devoted to the study of ways to improve the financial and economic mechanism of state regulation of the development of small and medium enterprises (SMEs). In the article, the author first investigated the main components of the financial and economic mechanism of the state regulation of the development of small and medium-sized enterprises, revealed the main laws of the Republic of Azerbaijan adopted for the development of small and medium-sized enterprises (SMEs), and the main types of financial state support defined by law. Later, the international experience of state financial and credit support for the development of small and medium enterprises was studied and summarized by the author.

Keywords: *small and medium entrepreneurship, state regulation, financial and economic mechanism, financial and credit support.*

Ибрагимли Вугар Алфи оглы
*Докторант, Азербайджанский
Государственный Экономический
Университет (UNEC)*
vugaribrahimli179@gmail.com

**ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО
МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННОГО
РЕГУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И
СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА**

Резюме

Статья посвящена исследованию путей совершенствования финансово-экономического механизма государственного регулирования развития малого и среднего предпринимательства (МСП). В статье автор сначала исследовал основные составляющие финансово-экономического механизма государственного регулирования развития малого и среднего предпринимательства, раскрыл

основные законы Азербайджанской Республики, принятые для развития малого и среднего бизнеса, а также основные виды финансовой государственной поддержки, определенные законом. В дальнейшем автором был изучен и обобщен международный опыт государственной финансово-кредитной поддержки развития малого и среднего предпринимательства.

Ключевые слова: *малое и среднее предпринимательство, государственное регулирование, финансово-экономический механизм, финансово-кредитная поддержка.*

XÜLASƏ

Məqalə kiçik və orta sahibkarlığın (KOS) inkişafının dövlət tənzimlənməsinin maliyyə-iqtisadi mexanizminin təkmilləşdirilməsi yollarının tədqiqinə həsr olunmuşdur. Məqalədə müəllif, əvvəlcə kiçik və orta sahibkarlığın inkişafının dövlət tənzimlənməsinin maliyyə-iqtisadi mexanizminin əsas komponentlərini araşdırmış, kiçik və orta müəsisələrin (KOM) inkişafının xeyrinə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının əsas qanunlarını, qanunla müəyyən edilən maliyyə dövlət dəstəyinin əsas növlərini üzə çıxarmışdır. Daha sonra, müəllif tərəfindən kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına dövlət maliyyə-kredit dəstəyinin beynəlxalq təcrübəsi tədqiq edilərək ümumiləşdirilmişdir.

Açar sözlər: *kiçik və orta sahibkarlıq, dövlət tənzimlənməsi, maliyyə-iqtisadi mexanizmi, maliyyə-kredit dəstəyi.*